

PERU

LEGA IN POVRŠJE

Peru leži v severovzhodnem delu južne Amerike, ob obali Tihega oceana. Geografsko ga delimo na obalni del, gorski svet in nižavje na vzhodu.

Obalna ravnina je večinoma ozka, razen na severu- puščava Sechura. Vanjo so andske reke nasule obsežne prodne vršaje. Ti so zelo ugodni za umetno namakanje, tako da so ob njih nastale prave oaze.

Nad obalo se večinoma strmo dviguje gorski svet, kateri obsega 26% ozemlja Peruja.

V srednjem in severnem Peruju se gorski svet zoži in visoka planota preide v niz medgorskih kotlin in globokih podolžnih dolin ob povirnih pritokih Amazonke . Sklenjena ostane le zahodna Kordiljera, ki v Beli Kordiljeri doseže največje višine- Huascaran, 6768m: najvišji vrh Peruja. Peru ima tudi eno najlepših gora na svetu – mogočni Alpamayo.

Zaradi tektonskega dviganja gorovja so v gorskem delu Peruja pogosti potresi.

Vzhodna pobočja Andov se prek gričevnatega in težko prehodnega podgorja spuščajo proti Amazonskem nižavju.

PODNEBJE

Na vzhodu je ekvatorialno, z enakomerno visokimi temperaturami in obilnimi padavinami vse leto (2000-3000 mm). Na višavju je podnebje omiljeno zaradi višine, vendar s precejšnjimi dnevnimi nihanji temperature. Na severu Andov, kjer ni tako izrazitega sušnega obdobja, pade 1000-2000 mm padavin.

V obalnem delu je podnebje zaradi hladnega Humboldtovega toka puščavsko, z zelo majhnimi in nezanesljivimi temperaturami. Nekaj vlage prinašajo le zelo pogoste megle. Limo od aprila do decembra pokriva gosta megla, imenovana Garua.

TLA IN RASTJE

V obalnem pasu so plitva puščavska tla, debelejša so le na mlajših ilovnatih rečnih naplavinah. Na višavju so tla večinoma kamnita, v dnu kotlin tudi zaslanjena, v nižavju na vzhodu slabo rodovitna lateritna in peščena tla.

V obalnem pasu prevladuje puščava, več rastja je le v rečnih oazah in v pasu megle nad obalo. Na višavju prevladuje visokogorska stepa- puna s šopastimi travami in nizkim grmičjem, proti severu pa prehaja v zeliščno visokogorsko stepo- paramo.

Snežna meja je v južnem na pribl. 6000 m nadmorske višine, proti severu pa se zaradi večje množine padavin zniža na manj kot 5000 m nadmorske višine.

Na vzhodu so obsežni tropski deževni gozdovi, ki predstavljajo 66% površine.

PREBIVALSTVO

Število prebivalcev se je po letu 1950 zelo hitro povečalo, saj se je smrtnost zaradi boljšega zdravstva znižala, v 80. in 90. letih pa se je rast umirila. Po 1950. je bilo tudi zelo močno odseljevanje z dežele v večja mesta, predvsem v Limo, kjer polovica prebivalcev živi v barakarskih naseljih. Priseljevanje belcev je bilo razmeroma skromno, saj je bil Peru na vrhuncu inkovske države že zelo gosto naseljen.

Potomci španskih priseljencev iz kolonialnega obdobja- kreoli sestavljajo najbogatejši zgornji sloj prebivalstva in z delom mesticev srednji sloj. Socialne razlike med maloštevilno bogato elito in zelo revno večino (Indijanci in del mesticev) so zelo velike. Zaradi delovanja gverilskih skupin je veliko notranjih beguncev.

Prebivalci so Indijanci, mestici, belci, črnici in mulati ter japonski in kitajski priseljenci.

Najštevilčnejši Indijanci so Kečuji in živijo na višavju. V okolici jezera Titicaca živijo Ajmari, v deževnem gozdu Amazonskega nižavja gozdni Indijanci. Po veroizpovedi so prebivalci katoličani in protestanti.

Ob obali živi več kot 50% prebivalcev, večinoma v mestih, v nižavju na vzhodu pa kljub obsežnim kolonizacijskim projektom le še pribl. 15% prebivalcev. Vsi prebivalci govorijo špansko, poleg tega pa uporabljajo še indijanske jezike (predvsem KEČUA).

GOSPODARSTVO

Za gospodarski razvoj Peruja je bila vse do okrog 1960. leta značilna izrazita usmerjenost v izvoz (kmetijski pridelki, rude). Šele potem je država začela uvajati visoke carine na uvoz industrijskih izdelkov ter spodbujati domačo industrijo blaga za široko porabo. Težišče gospodarskega razvoja se je že v 20. stoletju prestavilo v obalni pas, ki je ob koncu stoletja vodilen tako v kmetijstvu (veliki namakalni sistemi) kot industriji in v drugih dejavnostih.

Velika večina delovnih mest zunaj kmetijstva je zgoščenih na območju Lime.

V 70. in 80. letih je Peru doživljal hudo gospodarsko in socialno krizo. Predsednik Fujimori je s strogo politiko stabilizacije 1993. prvič spet dosegel gospodarsko rast. V naslednjih letih je gospodarska uspešnost precej nihala, tudi zaradi posledic vremenskega pojava El Nino. Ko so zatrli gverilske skupine, pa je vnovič vzcvetel tudi turizem. Kljub uspehom pa ostaja Peru značilna država v razvoju z veliko revnega prebivalstva, z veliko brezposelnostjo in zunanjim dolgom.

Najpomembnejši dejavnosti sta tako industrija in rudarstvo, vendar se več kot tretjina ljudi še vedno preživlja s kmetijstvom. Predvsem pasejo lame in alpake.

RUDARSTVO

Zaradi zelo velikega rudnega bogastva, ki so ga izkoriščali že v predinkovskem obdobju, spada Peru med sedem najpomembnejših rudarskih držav na svetu., čeprav so številna nahajališča še povsem neizkoriščena.

Najpomembnejše je pridobivanje bakra

RIBIŠTVO

Peru ima zaradi hladnega Humboldtovega toka v svojem 200 milj širokem pasu ozemeljskih voda zelo bogata ribolovna območja, vendar se ulov rib zaradi pretiranega zmanjšuje.

GOZDARSTVO

Pridobivanje lesa v tropskem deževnem gozdu na vzhodu je skromno zaradi težke dostopnosti. Na višavju so ponekod že precej razširjeni nasadi hitro rastočih evkaliptov za domačo porabo (kurjava, gradbeni les).

TITICACA

Jezero na jugu države. K Peruju spada večji, zahodni del jezera. Plavajoči otoki iz trstičja z bivališči Indijancev Uro, na zahodni obali naravni rezervati.

Veliko teh znamenitosti spada k delom svetovne dediščine Unesca.

MACHU PICHU

Izkopanine inkovskega mesta na skalnem hrbtu visoko nad dolino reke Urubamba. Sveti del mesta s Svetiščem sonca in Svetiščem svete skale, kraljeva palača, številni domovi takratnih prebivalcev, po okoliških pobočjih obdelovalne terase. Zaradi lege visoko v gorah mesta niso hitro odkrili.

OTOČJE BALLESTAS = Galapaško otočje revežev

Na nekaj kvadratnih kilometrih je bogato živalsko življenje: pelikani, pingvini, kormorani, perujski bobby-ji, flamingi, morsko levi; predvsem v preteklosti so drago izvažali njihove iztrebke = GUANO (v Evropi, ZDA uporabljali kot gnojilo bogato z dušikom).

LINIJE NASCE

Na površini 500 kvadratnih kilometrov se razteza ogromno v puščavski pesek izdolbljih linij geometričnih

figur in okoli 70 figur živali in rastlin, ki so vidne le iz zraka. Kdo jih je naredil in čemu služijo pa ostaja večno vprašanje.

Ob mestu Nasca leži tudi največja peščena sipina na svetu: Cerro Blanco (2078m)

KANJON COLCA

Do nedavnega velja za najgloblji kanjon na svetu (3191m globok), okoli 200 m stran pa so pred kratkim odkrili 163 m globlji kanjon COTAHUAJI. Lokalni prebivalci so oblečeni v tradicionalne pisane noše.

Najbolj znan prebivalec kanjonov je veličasten ptič kondor, ki tehta do 10 kg in ima razpon kril do 3m.